

Manuela van Leeuwen en Romke Brouwer: "Serenade helpt het chemische middelengebruik significant naar beneden te krijgen."

Dümmen Orange uit De Lier:

'Serenade is breedwerkend middel in IPM-strategie'

Dümmen Orange zet Serenade in als grondtoepassing in de teelt van uitgangsmateriaal in chrysanten. Het bedrijf uit De Lier heeft duurzaam telen hoog in het vaandel staan en het groene middel past goed in dat plaatje. "Serenade is een breedwerkend middel in onze IPM-strategie. Het is een duurzaam fungicide. Dat maakt hem zo waardevol", zeggen Manuela van Leeuwen en Romke Brouwer.

Volgens Phytosanitary Officer Van Leeuwen en Site Manager Brouwer wil Dümmen Orange vanuit zijn duurzaamheidsvisie in combinatie met de regelgeving vanuit de overheid koploper zijn op het gebied van duurzaam telen, om zo het gebruik van chemische gewasbescherming in de sierteelt te verminderen. "We zijn al jaren bezig om IPM in onze bedrijfsvoering toe te passen en we zien daarin een duidelijke

progressie", vertelt Van Leeuwen. "We zetten bedrijfsbreed steeds meer groene middelen in. Dat is een proces waarin je alle collega's moet meekrijgen. Het vraagt om een nieuwe manier van denken en handelen op de werkvloer."

Betrouwbaar alternatief

Dümmen Orange is met IPM begonnen door zich te concentreren op plagen, door roofmijt, sluipwespen en aaltjes te gebruiken. "Dan zie je dat de inzet van chemische fungiciden de biologische bestrijding ondermijnt", vervolgt Brouwer. "Een jaar of vijf geleden waren er nog geen betrouwbare biologische alternatieven op de markt. Met Serenade hebben we een middel in handen dat goed binnen IPM past. We willen groene middelen daar waar mogelijk in de teelt inzetten. Als je duurzaam wilt telen, moet je dat in de gehele keten doen." De kwekers gebruiken Serenade in de beworteling van chrysanten. De stekjes komen van de farms van Dümmen Orange in Oeganda en Kenia en worden op het

bedrijf in De Lier in een perskluitje gestoken en verder opgekweekt. Brouwer: "We zijn in Afrika met IPM begonnen, met een systeem van roofmijt en aaltjes. Dan wil je die strategie doorvoeren in de verdere teelt van chrysanten. Onze collega uit de European Grower Connection, die de beworteling in perkgoed doet, had goede ervaringen met Serenade. Ik heb een aantal testen uitgevoerd door de werking van het middel te vergelijken met die van chemische middelen. Die resultaten waren zo positief, dat we Serenade nu bedrijfsbreed inzetten."

Bestrijding Erwinia en Rhizoctonia

Het beste zou zijn om Serenade al op de farms in Afrika toe te passen, maar daar is het groene middel nog niet voorhanden. "Door Serenade op de moederplant te gebruiken, krijgt het stekje het direct mee", aldus Van Leeuwen. "Dat zou nog beter zijn in de bestrijding van schimmels." In de kas in De Lier krijgen de stekjes in de perspot door een spuitrobot een mix van Serenade en aaltjes toegediend. Brouwer: "We behandelen de stekjes tegen schimmels als Erwinia en Rhizoctonia. Vanwege de 0-tolerantie kunnen we niet helemaal zonder chemische fungiciden; afhankelijk van de tijd van het jaar of de kwetsbaar-

De stekjes in de perspot krijgen door een spuitrobot een mix van Serenade en aaltjes toegediend.

heid van het ras zal er altijd chemie nodig zijn. Serenade helpt het chemische middelengebruik echter significant naar beneden te krijgen.”

Van Leeuwen en Brouwer zien een goede rol voor Serenade weggelegd in de IPM-strategie van het hele bedrijf. Een groot deel van het uitgangsmateriaal komt bij IPM-klanten terecht, zegt Van

Leeuwen. “We willen een voorbeeld voor onze klanten zijn. Bovendien verkopen onze salesmanagers onze visie: ze denken met de klant mee over IPM. Er komen steeds minder chemische middelen op de markt, uiteindelijk moeten alle telers om.” Dümmer Orange sorteert hierop voor met GreenGuard, een nieuw protocol in de sierteelt dat aan de eisen van telers

en consumenten voldoet. Van Leeuwen besluit: “Dat resulteert in duurzaam geproduceerde producten, voortkomend uit moederplanten op onze locaties die onder dit IPM-label zijn geteeld. Door de chemische residuen van gewasbeschermingsmiddelen tot een minimum te beperken, kunnen telers natuurlijke vijanden meteen inzetten.”

Sjaak van Duijn van Dukker Chrysanten: ‘Flipper inzetten als plaaginsect actief is’

Dukker Chrysanten gebruikt ruim een jaar Flipper tegen luis en trips in chrysanten. De ervaringen met het groene middel zijn positief, zegt bedrijfsleider gewasbescherming Sjaak van Duijn. “We gebruiken het middel op het stekje tot het plantje redelijk bladbedekkend is. Daarna schakelen we over op de biologie.”

Sjaak van Duijn tussen de chrysanten: “Je moet als teler een goed gevoel bij groene middelen hebben. Bij Flipper hebben we de ervaring dat het middel aanslaat.”

Dukker Chrysanten teelt chrysanten van het ras Radost in wit, crème en geel, onder 3,3 hectare glas in Bleiswijk. De kwekerij is aangesloten bij afzetcoöperatie Zentoo. “Zentoo wil naar haar klanten toe duurzaamheid en kwaliteit uitstralen”, zegt Van Duijn. “De coöperatie heeft een eigen strategie op gewasbescherming die strenger is dan de wettelijke kaders aangeven. Zo mogen Zentoo-leden sinds 2017 bijvoorbeeld geen neonicotinoïden meer gebruiken, omdat enkele schadelijk zijn voor bijen. Dat be-

tekent dat wij zoveel mogelijk met groene middelen willen werken.”

Flipper is een middel dat goed in die strategie past, vindt Van Duijn. De kwekerij zet het groene middel in totaal 10 tot 14 dagen in de teelt van chrysanten in, om het stekje te beschermen tegen luis en trips. Als het plantje bladbedekkend is, worden er biologische vijanden over het gewas gestrooid. Zodra de biologie erop zit, worden er andere groene middelen gebruikt om de natuurlijke bestrijders te ondersteunen en wordt er geen Flipper meer gebruikt, zegt hij.

Proeven met Flipper

Samen met Van Iperen doet Dukker proeven om te kijken of Flipper schadelijk is voor de nuttige vijanden of niet. Van Duijn: “We weten dat Bayer deze proeven ook in laboratoria heeft gedaan. Daaruit is gebleken dat het middel nauwelijks schadelijke effecten op de biologie heeft. Wij werken echter in een praktijksituatie, we willen met eigen ogen zien wat het middel doet op de biologie in de kas. Als de resultaten van het onderzoek positief zijn, kunnen we Flipper mogelijk breder gaan inzetten. Anders passen we het alleen in de aanloopfase toe.”

Verder wil de chrysantenteler weten wat het middel voor effecten op de chrysantenteelt heeft. “Stel dat langer gebruik van Flipper een groeiachterstand in de bloemen geeft”, zegt Van Duijn. “Dat hoeft niet erg te zijn. Dan hoeven we aan het einde van de teelt niet te compenseren door de groei af te remmen. Dat zijn allemaal factoren die je moet afwegen. Maar we zijn geen laboratorium waar je zaken vijftien keer kunt uitproberen. We moeten hier een kwalitatief goed product telen, dat we aan onze klanten afzetten. We kunnen wat dat betreft niet tot het uiterste gaan.”

Contactmiddel

Flipper is een contactmiddel op basis van vetzuren en kaliumzouten. Het middel geeft geen residu en heeft daarom geen MRL. Het chrysantenplantje wordt in twee weken tijd vier keer met Flipper behandeld, zegt Van Duijn. “Flipper moet direct met het plaaginsect in contact komen, het middel heeft geen nawerking zoals chemische middelen, die in de waslaag van het blad gaan zitten. Als Flipper is opgedroogd, is de werkzame stof ook weg. Het groene middel werkt ongeveer twee uur. Je moet Flipper inzetten op het moment dat het plaaginsect actief is.”

De ervaringen met Flipper op luis zijn goed, aldus Van Duijn. Het is heel vervelend als je luis hebt, maar er is wel goed van af te komen, zegt hij. “Je ziet dat de luis door Flipper uitdroogt. Bij trips moet in principe hetzelfde gebeuren, maar daar zien we het niet. Dat komt omdat trips op een andere plek op het plantje zit, het beestje is moeilijker op te merken. Maar door middel van de tellingen en gewas-scouting die we doen, weten we dat de trips langer wegblijft.”

Goed gevoel bij groen middel

Dukker Chrysanten wil groene middelen daar waar mogelijk inzetten in de teelt van bloemen. De combinatie met chemische gewasbescherming blijft echter noodzakelijk, zegt Sjaak van Duijn. “Misschien dat we ooit alleen met groene middelen gaan werken, de ontwikkelingen staan niet stil. Groene middelen moet je preventief inzetten, als de plaagdruk laag is. Je wilt met deze middelen het moment uitstellen dat de plaag oploopt en je naar sterkere middelen moet grijpen. Maar je moet er ook een goed gevoel bij hebben. Wij hebben het gevoel dat Flipper aanslaat.”

Samen met Van Iperen doet Dukker proeven om te kijken of Flipper veilig is voor de biologie. Als dat het geval is, kunnen we Flipper mogelijk breder gaan inzetten, zegt Sjaak van Duijn.